

zajel pri izviru, kjer še žubore in ne podirajo jezov, a se že čuti, da jih pozneje kdaj še bodo. Vse je tako napleteno, da bi se moralo končati s kakšno smrtjo v prepadu, kakor v „Jagodi“ in v mnogih Bevkovih gorskih povestih. Če si je Bevk pri tem idiličnem koncu naredil kaj sile, je vendar zaključek otroškemu svetu zelo primeren in za pastirce samo začasen; življenje jih bo že še bolj po bevkovsko motalo.

Jezikovna plat je zelo skrbna in se bliža popolnosti. Nekatere neznatne pravopisne posebnosti bi utegnile izvirati iz hudomušnosti tiskarskega škrata („coklje“ namesto „cokle“, str. 11, 28 in 33, „ogljjar“ namesto „oglar“, str. 15, poleg pravilnega „oglarjev“, str. 21, pa spet „ogljji“ namesto „ogli“, str. 24, „med senožeti“ namesto „med senožetmi“, str. 68, „raz duše“ namesto „raz dušo“, str. 79, „rjav obraz“ namesto „rjavi obraz“, str. 6, „v kobuljah“ namesto „v kobulah“, str. 9, „neha učenost“ namesto „se neha učenost“, str. 14, „Samega bi bilo strah“ namesto „Samega bi ga bilo strah“, str. 58, „Najhitreje kot se je dalo“ namesto „Kar najhitreje“, str. 77). „Ugasnil je pipo“ (str. 30) bi bilo bolje „Ugasil je pipo“. Slovenščina ljubi več nikalnic, kje so mogoče: „Pastirci se niti v poletju niso *kdaj* (bolje: *nikdar*) kopali“ (str. 48); „Do nje ni vodila *kaka* (bolje: *nikaka*) steza“ (str. 70). Najpopolnejši jezik je za mladino komaj zadosti dober. Pirnatove skopočrtne, skoro brezsenčne slike se mi zdijo ponekod zelo izrazite (str. 13, 35, 39, 59, 65, 85).

Andrej Budal.

Čitatelje bo nedvomno zanimala sodba o publikacijah Mladinske Matice, ki jo je napisal ruski prevajalec in dober poznavalec vse slovanske in otroške literature N. Bahtin. Ugajajo mu Bevkovi „Pastirci“, o katerih meni, da bi z malimi izpremembami lahko izšli v ruščini. (Čudi se, kako more biti v „tako katoliški deželi“ dopuščen stavek „Bog je bil srdit“.) Seveda je malo upanja, da bi rusko otroško založništvo izdalo knjigo, v kateri ni govora o ekonomskih vzrokih revščine. Ribičičeva knjiga „Mihec in Jakec“ se mu zdi po zamisleku zanimiva, toda za današnje prilike nesprejemljiva; njegove pravljicne povesti pa škodljive, ker so polne nesmiselnih podob hudičev in drugih pošasti in uvajajo plitvo meščansko moralo. O „Miškolinu“ piše, da nima nobene vsebine, dočim so „Kresnice“, ki so jih pisali otroci, izredno mikavne.

SLOVENSKE NOVELE. Uredil Mirko Javornik. Krekova knjižnica. Ljubljana. 1935.

Upravičenost knjig, kakršna bi naj bila pričujoča zbirka, mora biti vedno določena reprezentativnost: bodisi da zastopajo skupen idejni ali umetniški program, bodisi da predstavljajo skupen nastop novih pisateljev — kakor pred leti zbirka „Sedem mladih“. „Slovenske novele“ pa zapuščajo vtisk širše zamišljenega, pa slabo dovršenega dela, ki nosi vse sledove prvotnih visokih teženj in njihovega občutnega nesorazmerja z revnostjo doseženega rezultata.

Knjiga je odbijajoče neenotna po gradivu, po idejni vsebini in po samih pisateljih. Če je kanil urednik s knjigo dati splošen prerez sodobnega slovenskega novelističnega ustvarjanja, potem je njegov izbor v visoki meri ponesrečen in vzbuja upravičene dvome o potrebnosti knjige, kakršna je. Kajti predvsem teh pet avtorjev še zdaleč ne predstavlja naše celotne novelistike, zlasti še spričo dejstva, da sta med njimi dva novince, katerih umetniško uve-

ljavljenje bo ostalo pač tudi poslej odprto vprašanje; drugič je postavil urednik ob dva povsem nova in enega napol novega avtorja dva starejša pisatelja — zakaj le prav ta dva in zakaj enega celó z dvema prispevkoma, je docela nejasno —, dočim pogrešamo v knjigi, ki hoče predstavljati sodobne „slovenske novele“, celo vrsto starejših in mlajših novelistov.

Novinca: Cene Kranjc z malo značilno, mestoma celó nejasno, motivno povprečno in neizdelano „Zgodbo o češnjah“, s katero si pisec vsekako še ni priboril vstopa v slovensko literaturo; in pa Stanko Vuk z jasnejšo in spretnejše napisano črtico „Dominik“, ki pa takisto ne dopušča končne sodbe o avtorju in je sprejemljiva zgolj kot prva napoved. Novih pisateljev zbirka tedaj v našo književnost ni uvedla.

Starejša pisatelja prav tako ne rešujeta knjige. „Nataša“, novela Iva Grahorja, boleha na nedostajanju notranjega stvariteljskega ognja, na nekakšni neurejenosti, ki odmika od bralca problem, na katerem leži pisateljev zavestni poudarek in ki tudi ni nujno, organsko povezan z zanimivim svetom — povojno Rusijo —, kamor je pisatelj postavil dogajanje, ne da bi se mu posrečilo, podati živo in tipično predstavo o njem. „Nirvana“ Bogomira Magajne spada med tekste, v katerih čutiš zastavljeni problem, a ga ovija pisatelj v nekak napolprikrit moralizem, dočim učinkuje nejasna, dokaj prisiljena mistika kot umik pred dejansko, konkretno rešitvijo osrednjega vprašanja: nadarjen študent doživi življenjski zlom, ko zapusti svojo mladeniško ljubezen in svojo znanost ter se prelevi v kapitalista. Drugi Magajnov spis, črtica „Transfuzija“, je ponatisk iz „Modre ptice“ — gola, malce naivna in sladkobna, feljtonsko obdelana fabula brez vsakršnega miselnega jedra.

Tako bi ostala kot edini resnično pozitivni prispevek Kosmačeva „Hiša št. 14“. Toda ob dejstvu, da je ta zanimiva, nadarjeno napisana, čeprav morda vsebinsko za spoznanje prenatrpana novela, s katero se je Kosmač uvedel med naše pripovednike, prav tako samó ponatisk (iz „Sodobnosti“), izgublja obširni, malone tretjino knjige obsegajoči tekst rešilni pomen za to površno zasnovano književno podjetje. Zlasti še, ker je nad njim uveljavila svoj ozkosrčni, malomeščanski puritanizem neusmiljena moralistična cenzura, za katero odgovarja kajpak v polni meri urednik. Nerešeno pa ostane vprašanje, zakaj ni pisatelj sam protestiral proti temu bedastemu nasilju.

Zbirka izpričuje nedostajanje vsakršnega kriterija pri izboru prispevkov, priložnostno, slučajnostno ureditev, je v celoti kvalitetno povprečna in ne predstavlja zategadelj nobene pridobitve za našo književnost.

Ivo Brnčić.

SLOVENSKA MATICA

JOKA ŽIGON: „VELIKO PISMO SLOVENSKE DUHOVNE ZDRUŽITVE“. Izdala in založila Slovenska matica v Ljubljani. 1935. 146 str.

Ob sedemdesetletnici je izdala Slovenska matica obširen uvod v zgodovino svojega delovanja. Joka Žigon je vestno po matičnem arhivu in vseh dostopnih virih opisal ustanavljanje SM in osvetlil marsikatero neznano, zakulisno dogajanje tistih let. Pisatelj je v knjigi ohranil vse vire, ki jih danes raziskovalec lahko še doseže. Zato predstavlja Žigonovo poročilo o ustanovitvi SM kratko, a vsestransko obdelano poglavje iz naše kulturno-politične zgodovine.